

הפעילות החינוכית – וילי גרואג (1988)

מתוך: "התמודדות ללא נשק" - יום עיון - בית טרזין - 10/12/1989

תקציר דבריו:

אי אפשר לתאר את חיי גטו טרזין באופן חד משמעי, אין להתייחס בצורה סטריאוטיפית לגטו. היו תקופות שונות וההבדלים ביניהן היו משמעותיים מאד, לפעמים הבדלים דרסטיים. לדוגמה: מאביב 1942 ועד לתחילת חורף 1943 עלתה התמותה מ-10 איש ליום לכ-150 איש ליום (במקביל גדלה האוכלוסייה בגטו).

התקופה הראשונה בטרזין הייתה תקופה של החלוציות המוחלטת מבחינות הציפיות. המציאות הייתה אשליה אחת גדולה. וילי גרואג חושב שההנהגה היהודית בראשותו של אדלשטיין הייתה מאוד מקובלת.

חלום ההנהגה היהודית היה להכין את הרקע לשלב הסופי שהוא העלייה לארץ ישראל ועל רקע זה קמה מחלקת הנוער. החלטת ההנהגה בגטו: זכות קדימה בתנאי הקיום לילדים ונוער. אכן הילדים זכו להשתכן בבניינים הטובים ביותר. בתחילה היו מרוכזים באזור מגורי הנשים. אח"כ כשיצאו הצ'כים מהאזור והגטו בכל שטחו נפתח ליהודים, הקצו את הבניינים המרכזיים לילדים.

מיומנו של גונדה רדליך, האחראי על מחלקת הנוער: "ההישג הראשון של המחלקה היה שהצליחו לקבל מנות חלב לילדים". הילדים קיבלו מנות מזון מיוחדות, שונות מאלו שקבלו המבוגרים.

וילי גרואג מספר על עיסוקיו לפני הגיעו למחלקת החינוך: עבד בחקלאות ואח"כ כמסייע לעגלון – מקצוע שהיה בעל סטאטוס מיוחד בשל האפשרות לצאת מחוץ לגטו. ביולי 43 חזר לחינוך ומונה לרכז נוער ומנהל בית.

הוא הגיע לתפקיד לאחר תקופה קשה של מחלת טיפוס שהפילה חללים רבים בין הילדים. בקרב הנוער שרר דיכאון. בצוות היה מתח רב בין הפלג הציוני לבין הפלג הקומוניסטי-הצ'כי. הייתה אי שביעות רצון של המנהיגים הציוניים מנוכחותם של אלו הלא ציוניים.

החיים בבית הילדים:

הבית בו עבד וילי גרואג היה מיועד לבני 10-17 (אך למעשה נשארו בו גם אחרי גיל 17). הבית היה בכיכר המרכזית, מרווח, מקום אידיאלי לריכוז הילדים. ארגון הבית כלל מרפאה, חדר כביסה, חדר תפירה. בכל חדר מיטות בנות 3 קומות, לפעמים גם 4 קומות.

הבית היה תחת ניהול מרכזי ובנוסף היה כל חדר בניהול חינוכי עצמאי. היחידות החינוכיות היו מקבילות לחדרים וכל אחת מהן מנתה בין 20 ל-40 ילדים. לכל חדר הייתה מטפלת ראשית. תמיד ישן מבוגר עם הילדים. בסך הכול היו כ-80 מבוגרים מטפלים על כ-400 ילדים, (לא כולל מנקות שהגיעו מדי בוקר). התנהלו פעילויות משותפות לכל החדרים. פעילויות אלו נעשו במחותרת כשבחוץ עמד זקיף. הייתה מורה מקצועית אחראית לארגון השיעורים במחותרת והיו מורים מקצועיים שהעבירו חומר מסודר ומאורגן בשעות לפני הצהריים.